

Henning Mankell

Zweedse laarzen

Band 1

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Voor Elise

Dit is een zelfstandig te lezen vervolg op *Italiaanse
schoenen*.

Hij die geleden heeft, heeft veel geleerd
Uit *Het Roelantslied*

Inhoud

Band 1

De Oceaan der Leegte 7

De vos rent naar Golgota 151

Band 2

De bedoeïen in de fles 5

De trommel van de keizer 137

Nawoord 300

Deel I

DE OCEAAN DER LEEGTE

Hoofdstuk 1

In een herfstnacht bijna een jaar geleden brandde mijn huis af. Het was op een zondag. 's Middags was het gaan waaien. Op de windmeter kon ik 's avonds zien dat de windstoten een snelheid van meer dan twintig meter per seconde hadden.

Het was een zeer koude noordenwind, hoewel het nog vroeg in de herfst was. Toen ik tegen halfelf naar bed ging, bedacht ik dat het de eerste herfststorm was die dit jaar over het eiland trok dat ik van mijn grootouders van moederskant had geërfd.

Herfst, bijna winter. Op een nacht zou het ijs zich langzaam uitspreiden over de zee.

Het was voor het eerst die herfst dat ik mijn sokken aanhield toen ik in bed kroop. De kou zette zijn eerste houdgreep.

Een maand eerder had ik met veel moeite het dak gerepareerd. Dat was een grote klus voor een kleine handwerksman. Veel dakpannen waren oud en gebarsten. Mijn handen, die ooit scalpels hadden vastgehouden tijdens gecompliceerde operaties, waren niet gemaakt om met ruwe dakpannen te werken.

Ture Jansson, die zijn hele werkzame leven postbode was geweest hier op de eilanden en nu met pensioen was, had aangeboden de nieuwe dakpannen vanuit de haven per boot hierheen te brengen. Hij wilde er niet

eens voor betaald krijgen. Omdat ik een provisorische spreekkamer in mijn boothuis had ingericht om al zijn ingebeelde kwaaltjes te onderzoeken, vond Jansson misschien dat hij iets terug moest doen.

Al die jaren heb ik op de steiger bij het boothuis zijn vermeend pijnlijke armen en rug onderzocht. Ik heb de stethoscoop van de houten eidereend gepakt en geconstateerd dat zijn longen en hart klonken zoals het hoort. Tijdens al die terugkerende onderzoeken bleek Jansson altijd in uitstekende gezondheid. Zijn angst voor ingebeelde ziektes was zo immens dat ik in mijn vele jaren als arts nooit iets vergelijkbaars ben tegengekomen. Naast postbode was hij een voltijdshypochonder.

Een keer klaagde hij over kiespijn. Toen heb ik geweigerd hem te behandelen. Of hij naar een tandarts aan de wal is gegaan, weet ik niet. Ik vraag me af of die man ooit een gaatje in zijn gebit heeft gehad. Misschien had hij in zijn slaap liggen knarsetanden en daar pijn aan overgehouden.

De nacht dat het vuur toesloeg, had ik net als altijd een slaappil ingenomen en was snel in slaap gevallen. Ik werd wakker doordat er plotseling felle lampen aangingen. Toen ik mijn ogen opendeed, was het licht om me heen verblindend. Onder het plafond van de slaapkamer hing een deken van grijze rook. Mijn sokken moest ik in mijn slaap hebben uitgedaan, toen het

warm werd in de kamer. Ik vloog uit bed, stoof de trap af en de keuken in. Overal om me heen was het vretende felle licht. Ik zag dat de wandklok in de keuken op negentien minuten na middernacht stond. Ik griste mijn zwarte regenjas van de haak naast de buitendeur, schoot in mijn rubberlaarzen, waarvan de ene amper aan ging, en stormde naar buiten.

Het huis stond al in lichterlaaie. Het vuur bulderde. Ik moest naar de steiger en het boothuis bij het water lopen voordat de hitte draaglijk werd. Daar bleef ik staan kijken naar wat er gebeurde. Ik vroeg me in die eerste ogenblikken geen moment af hoe de catastrofale brand kon zijn ontstaan. Ik keek alleen naar hoe het onmogelijke bezig was te gebeuren. Mijn hart bonkte zo hard dat ik dacht dat het in mijn borstkas in stukken zou breken. De brand woedde evenzeer binnen in mij.

De tijd smolt weg in de hitte. Er kwamen boten met slaapdronken eilandbewoners aanvaren. Achteraf kon ik niet zeggen hoelang het had geduurd en zelfs niet wie er waren gekomen. Mijn ogen starden wild naar het vuur en de vonken die naar de nachthemel wervelden. In een angstaanjagend moment meende ik opeens de bejaarde gedaantes van mijn grootouders aan de andere kant van de vlammen te zien.

In de herfst zijn we maar met weinigen hier op de eilanden, als de zomergasten zijn vertrokken en de laatste zeilboten voor de wind naar hun onbekende thuisha-

vens zijn gezeild. Toch had iemand het vuurschijnsel in de nachtelijke duisternis gezien. Daarna had het bericht zich via de telefoon verspreid, en iedereen wilde helpen. Met de brandblusapparatuur van de kustwacht werd zout water opgepompt en naar het brandende huis gespoten, maar het was natuurlijk al te laat. Het enige wat er veranderde was dat de vuurhaard begon te stinken. Verbrande eiken balken en wandpanelen, behang en linoleum in combinatie met zout water veroorzaken een stank die je nooit vergeet.

Bij het ochtendgloren restte er alleen nog een rokende, stinkende ruïne. Ondertussen was de wind afgenomen. De storm was verder gejaagd richting de Finse Golf. De wind had zijn kwade bedoelingen samen met het vuur volbracht en eraan bijgedragen dat er niets over was van het mooie huis van mijn grootouders.

Bij het ochtendgloren vroeg ik me ook voor het eerst af waardoor de brand was ontstaan. Ik had geen kaarsen aan gehad of een van de oude petroleumlampen laten branden. Ik had niet gerookt, en ook geen vuur gemaakt in het oude houtfornuis. Een paar jaar geleden was de bedrading nog vernieuwd.

Er was geen verklaring. Het leek wel of het huis zichzelf in brand had gestoken.

Alsof een huis van vermoeidheid, ouderdom of verving zelfmoord kon plegen.

Ik besepte dat een onwankelbaar geachte veronderstel-

ling over mijn leven was gesneuveld. Na een mislukte operatie, waarbij door mijn toedoen een jonge vrouw haar arm was kwijtgeraakt, was ik jaren geleden hierheen verhuisd. Ik dacht toen vaak dat het huis waarin ik woonde er had gestaan bij mijn geboorte, en dat het er nog zou staan op de dag dat ik er niet meer zou zijn. Dat bleek dus niet het geval. De eiken, berken, elzen en die ene essenboom zouden er nog zijn als ik er niet meer was. Van de prachtige scherenboerderij zou alleen de fundering van keien resten, die van het vasteland over het ijs hierheen waren gesleept uit de allang stilgelegde steengroeve bij Håkansborg.

Mijn overdenkingen werden onderbroken door Jansson, die naast me stond. Hij droeg een aftandse blauwe overall. Hij was blootshoofds maar had oude motorhandschoenen aan. Ik herkende ze van de winters dat het ijs niet droeg en niet brak, en hij de propellerboot had gebruikt voor het bezorgen van de post.

Hij stond naar mijn rubberlaarzen te kijken. Toen ik zelf naar beneden keek, zag ik dat ik tijdens de vlucht twee linkerlaarzen had aangetrokken, van die oude, groene Tretorns. Nu begreep ik waarom ik zo lastig in die ene laars had kunnen komen. En waarom ik me zo moeilijk voortbewoog terwijl ik om het brandende huis heen liep.

‘Je krijgt een laars van mij’, zei Jansson. ‘Ik heb thuis nog losse laarzen liggen.’